

Η Ζωή στα χαρακώματα και οι μαζικές

εξεγέρσεις στις τάξεις του γαλλικού στρατού

(Στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου πολέμου, στη Γαλλία, καταδικάστηκαν για ανυπακοή σε θάνατο 600 Γάλλοι στρατιώτες και εκτελέστηκαν για παραδειγματισμό, επειδή αρνήθηκαν να υπακούσουν στις διαταγές των ανωτέρων τους).

Δείτε : Stanley Kubrick - Σταυροί στο Μέτωπο

<http://www.youtube.com/watch?v=gPtVNDvwGMo&NR=1>

Η μάχη του Βερντέν ήταν μια από τις κρισιμότερες μάχες του Α' παγκόσμιου πολέμου και έλαβε χώρα στο δυτικό μέτωπο. Αντίμαχοι ήταν ο γερμανικός και ο γαλλικός στρατός που πολέμησαν γύρω από την πόλη Βερντέν (Verdun-sur-Meuse) στη βορειοανατολική Γαλλία. Η μάχη του Βερντέν ξεκίνησε στις 21 Φεβρουαρίου 1916 και συνεχίστηκε μέχρι τις 18 Δεκεμβρίου, αλλά καμία από τις δύο πλευρές, παρά τις τρομερές τους απώλειες, δεν κατόρθωσε να επιτύχει τους σκοπούς της.

Έφερε όμως τον γαλλικό στρατό στα πρόθυρα της κατάρρευσης και της ανταρσίας.

Η μάχη του Βερντέν οδήγησε σε απώλειες δραματικού μεγέθους: πάνω από 250.000 νεκρούς και περίπου μισό εκατομμύριο τραυματίες. Ήταν η πιο μακροχρόνια μάχη και μια από τις πιο αιματηρές στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Τόσο για την Γαλλία όσο και για την Γερμανία αντιπροσωπεύει την φρίκη του πολέμου, παρόμοια με τη μάχη του Σομμ που την ακολούθησε τον ίδιο χρόνο.

Η Μάχη του Σομμ που έγινε επίσης το 1916, ήταν μια από τις πιο ολέθριες μάχες του πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Με περισσότερα από ένα εκατομμύριο θύματα ήταν και μια από τις πιο αιματηρές μάχες στην ανθρώπινη ιστορία. Οι συμμαχικές δυνάμεις προσπάθησαν να περάσουν μέσα από το γερμανικό μέτωπο κατά μήκος μιας εκτάσεως 40 χλμ. βόρεια και νότια του ποταμού Σομμ στη βόρεια Γαλλία. Ένας από τους στόχους της μάχης ήταν να αποσπάσουν τις γερμανικές δυνάμεις από τη μάχη του Βερντέν. Στο τέλος της μάχης, οι απώλειες στον Σομμ ήταν μεγαλύτερες εκείνων του Βερντέν. Την πρώτη ημέρα της μάχης, την 1η Ιουλίου 1916, ο βρετανικός στρατός θρήνησε 57.470 θύματα, συμπεριλαμβανομένων 19.240 νεκρών. Η 1η Ιουλίου ήταν η πιο αιματηρή ημέρα στην ιστορία του βρετανικού στρατού. Τις ίδιες και παρόμοιες απώλειες είχαν όμως και οι άλλοι στρατοί. Ένας Γερμανός ανώτερος υπάλληλος (ο λοχαγός φον Χέντινγκ) περιέγραψε την ημέρα αυτή ως τον «λασπώδη τάφο του γερμανικού πεζικού». Ο Βρετανός ιστορικός Σερ Τζέιμς Εντμοντς δήλωσε: "Δεν είναι υπερβολή αν υποστηρίξουμε ότι τα θεμέλια της τελικής νίκης στο δυτικό μέτωπο τέθηκαν με την μάχη του Σομμ το 1916." [2] Για πρώτη φορά, ο Βρετανικός πληθυσμός γνώρισε την φρίκη του πολέμου με την προβολή της προπαγανδιστικής ταινίας *The Battle of the Somme*, η οποία περιείχε αυθεντικές σκηνές γυρισμένες τις πρώτες ημέρες στο πεδίο της μάχης.

Προκήρυξη που υπογράφεται από στρατιώτες του 10ου συντάγματος πεζικού.

«Σύντροφοι, θυμηθήτε το Κραόν, το Βερντέν, το Σομμ, όπου τα αδέρφια μας άφησαν τα κόκαλά τους. Σύντροφοι στα όπλα! Σύντροφοι, στο όνομα όλων των στρατιωτών που έχουν ήδη υπογράψει για να πετύχουν την κατάπαυση των εχθροπραξιών στα τέλη του Ιουλίου, σας παρακαλούμε να ενωθείτε μαζί μας για να πετύχουμε αυτό το αποτέλεσμα και να θέσουμε τέρμα σ' αυτή τη σφαγή, σ' αυτό τον πόλεμο που σαν πρώτο του στόχο έχει να ενισχύσει τον καπιταλισμό και να αφανίσει την εργατική τάξη. Θα κρατήσουμε τα χαρακώματα για να μην περάσει ο εχθρός, μέχρι τον Ιούλιο. Αν περάσει άκαρπα αυτό το χρονικό όριο, θα πετάξουμε τα όπλα».

Γράμμα ενός στρατιώτη

«Το σύνταγμα εξεγέρθηκε και αρνήθηκε να λάβει μέρος στις επιχειρήσεις. Η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη. Έστειλαν από την μεραρχία ιππείς για να μας χτυπήσουν, αλλά μπορείς να φανταστείς πώς τους υποδεχτήκαμε. Τέλος ήλθε ο ίδιος ο σωματάρχης. Μόλις έκανε να κατέβει από το άλογό του, αρχίσαμε να φωνάζουμε «χειροβομβίδες! χειροβομβίδες!».

«Ο διοικητής του συντάγματος αναγκάστηκε να τραγουδήσει μαζί μας τη «Διεθνή»□ αργότερα θέλησε να αυτοκτονήσει από την οργη του, κι ο λοχαγός το ίδιο. Είχαμε τελικά δίκιο για όλα αυτά που κάναμε. Ας υπογράψουν ειρήνη και όλα θα διορθωθούν».

(Τα κείμενα αναφέρονται στο βιβλίο του Guy Padronchini, Οι ανταρσίες στο γαλλικό στρατό, 1917).

Μια απεικόνιση του γερμανικού στρατοκρατικού πνεύματος

Όταν πήγαμε στα διοικητή της περιοχής για να καταταχτούμε, είμαστε μια τάξη από εικοσάχρονους νέους και, μερικοί ανάμεσά μας ξυρίστηκαν με καμάρι για πρώτη φορά, πριν μπουν στα παραπήγματα .

... Μας εκπαίδευσαν δέκα εβδομάδες σ' ένα στρατόπεδο κι αυτό το διάστημα μας επηρέασε πιο βαθιά από τα δέκα χρόνια του σχολείου. Μάθαμε πως ένα γυαλιστερό κουμπί βαραίνει περισσότερο από τέσσερις τόμους του Σοπενάουερ. Ξαφνιασμένο στην αρχή, ύστερα πικραμένοι και στο τέλος αδιάφοροι παραδεχτήκαμε πως, σημασία δεν έχει ο νους μα η βούρτσα των παπουτσιών, το πνεύμα μα το σύστημα, η ελευθερία μα τα γυμνάσια. Γίναμε στρατιώτες με προθυμία κι ενθουσιασμό μα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να τα τσακίσουν όλ' αυτά. Ύστερα από τρεις βδομάδες καταλάβαμε πια πως ο δεκανέας με τα γαλονάκια του, θα είχε για μας μεγαλύτερη εξουσία απ' όση είχαν πριν οι γονείς, οι δάσκαλοι και ολόκληρη

η φιλοσοφία από τον Πλάτωνα ως τον Γκαίτε.

Εριχ Μαρία Ρεμάρκ, Ουδέν νεώτερον από το δυτικό μέτωπο.

Μετάφραση: Στέλλα Βουρδουμπά.

Η ζωή στα χαρακώματα

Μέσα σ' αυτούς τους τάφους που τους ονόμαζαν χαρακώματα, με τα συστήματα των υπογείων διαβάσεων και των διόδων, μας έλειπαν σχεδόν τα πάντα. Έμαθα γρήγορα... να κρεμάω το ψωμί σ' ένα σύρμα τοποθετημένο στη μέση του ορύγματος για να μην το φτάνουν τα ποντίκια, να κοιμάμαι με βρεγμένες αρβύλες, γιατί το να προσπαθήσεις να τις ξαναβάλεις, αφού τις είχες βγάλει, θα ήταν μάταιο, να κοιμάμαι τυλιγμένος σε μια μουσκεμένη χλαίνη, να κοιμάμαι τέσσερις ώρες ανάμεσα σε θορύβους, σε φωνές ανθρώπων, σε βρωμερές αναθυμιάσεις.

Φλοράν Φλες, Ιδού.

Μια αποπνιχτική βρώμα μας σφίγγει το λαρύγγι στο νέο μας χαρακώμα, προς τα δεξιά του Επάρζ. Βρέχει κατακλυσμιαία, και βλέπουμε ότι οι πλευρές του χαρακώματος ήταν σκεπασμένες με караβόπανο. Την άλλη μέρα, την αυγή, ανακαλύπτουμε ότι το χαρακώμα μας είχε ανοιχτεί στη θέση ενός παλιού νεκροταφείου: το караβόπανο έκρυβε τη θέα των πτωμάτων και των διασκορπισμένων οστών. Σε λίγες μέρες, όταν ο καιρός άρχισε να ζεσταίνει, οι μύγες άρχισαν να μας κυκλώνουν από παντού, η όρεξη χάθηκε. Όταν έφταναν στο χαρακώμα τα ξερά φασόλια ή το ρύζι, τα πετούσαν πάνω από το παραπέτο. Μόνο το κρασί και το ρούμι ήταν καλοδεχούμενα.

Δεκανέας Μπρουαζά

Δε γνωρίζω άλλο ψυχικό συγκλονισμό που να συγκρίνεται μ' αυτόν που υφίσταται ο στρατιώτης που βρίσκεται στο χαρακώμα, όταν οι οβίδες πέφτουν γύρω του. Η ασφάλεια πληρώνεται μ' ένα φοβερό σπάσιμο των νεύρων. Αυτό το σφυροκόπημα σε καταδιώκει και σε κρατά θαμμένο σε μια βρωμερή γαλαρία που μπορεί να γίνει, σε λίγο, κι ο αληθινός τάφος σου.

Γκαμπριέλ Σεβαλιέ, Ο Φόβος

(Κείμενα που αναφέρονται από τους Α. Ντυκάς, Φ. Μεγιέρ και Γ. Περρέ στο έργο τους, Ζωή και Θάνατος των Γάλλων, (1914-1918).

Ο Άνθρωπος εναντίον της βαρβαρότητας

(Ο Ερνστ Βίχερ, ένας από τους μεγαλύτερους γερμανούς πεζογράφους του 20ου αιώνα, που είχε λάβει μέρος, ως απλός στρατιώτης, στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, στο μυθιστόρημά του «Η οικογένεια Ζερνίμ» μας δίνει μια συνταρακτική σκηνή ανθρώπινης διαμαρτυρίας στον παραλογισμό του πολέμου).

Στο χαρακώμα, ο νεαρός θεολόγος, σιωπηλός, μαζεμένος, διάβαζε τη Βίβλο. Μερικές φορές, τη νύχτα, όταν το πυροβολικό σταματούσε και μόνο τα ψυχρά αστέρια των φωτοβολίδων κρέμονταν πάνω τους, ανέβαινε στο κράσπεδο του χαρακώματος, ευθυτενής και απροστάτευτος, και απήγγελλε τους στίχους της παλιάς θείας υπόσχεσης στο σιωπηλό

πεδίο που απλωνόταν μπροστά του κάτω από το ωχρό φως των φωτοβολιδων που έπεφταν αθόρυβα και που μετέβαλαν το τοπίο σε σεληνιακό κρατήρα.

«Μακάριοι οι πενθούντες», βροντοφωνούσε, ώστε να ακούγεται ως τα βάθη των χαρακωμάτων. «Μακάριοι οι πενθούντες ότι αυτοί παρακληθήσονται». Και οι δυνατοί, επίσημοι λόγοι των μακαρισμών, διαπερνούσαν τη βουβή γη, τα τεντωμένα συρματοπλέγματα, τα χαρακώματα που στο βάθος τους καθρεφτιζόταν η ψυχρή σεληνή και οι ωχρές φωτοβολίδες κι έφταναν στ' απέναντι χαρακώματα απ' όπου πρόσωπα λευκά, κίτρινα ή μαύρα ανασηκώνονταν, με τ' αυτί τεντωμένο. Ακούγονταν αυτοί οι ίδιοι λόγοι που εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια είχαν αντηχήσει σ' έναν κόσμο το ίδιο απελπισμένο και βουβό, που είχαν επαναληφθεί μυριάδες φορές, σ' όλες τις γωνίες της γης, ικετεύοντας, εξορκίζοντας, δίνοντας υποσχέσεις. Μέσα στο μισοσκόταδο των χαρακωμάτων, το σιωπηλό και νεκρό, όπου σε κάθε στιγμή ο ανυπόμονος θάνατος, μουγκρίζοντας, μπορούσε να ορμήσει, αυτή η ήρεμη και γλυκιά φωνή, που ερχόταν κυματιστή κι ελεύθερη μέσα από έναν απονεκρωμένο χώρο, έμοιαζε σαν τη φωνή των νεκρών που έφευγαν απ' αυτή τη σπαραγμένη γη.

Όταν αυτό συνέβη για πρώτη φορά, ακούστηκαν εδώ κι εκεί μερικά γέλια, κάποιες βρισιές και κάμποσα βλήματα, χαμένα, ρίχτηκαν απ' απέναντι. Μα στο τέλος ο λόγος νίκησε τα γέλια και τις βλαστήμιες, διεισδυτικός και νικηφόρος μέσα στη γλυκύτητά του, κι ακριβώς αυτό το άκαιρο και το παράλογο που υπήρχε σ' αυτή την πράξη μεταβαλλόταν, για τους ζωντανούς νεκρούς των χαρακωμάτων, σε μια μυστηριώδη σαγήνη. Παρατηρούσαν τη λεπτή σιλουέτα να διαγράφεται στο κράσπεδο του χαρακώματος, χωρίς να χειρονομεί, χωρίς να παίρνει μεγαλόπρεπες στάσεις, κρατώντας το κράνος στα σταυρωμένα χέρια, ένας άνθρωπος το ίδιο μοναχικός σα να βρισκόταν στην έρημο, σχεδόν ακόμη ένα παιδί και ο αυθόρμητος χαρακτήρας της πράξης του τους συγκινούσε, η αφέλεια με την οποία ένα παιδί ορθωνόταν απέναντι σ' ένα σιδηρόφρακτο κόσμο και προσπαθούσε να σπάσει, με μια παιδική φωνή, τα χάλκινα τείχη, τους συγκλόνιζε.

Ερνστ Βίχερ, Η οικογένεια Ζερνίμ.

Μια σπαρακτική κραυγή της γενιάς του πολέμου

Είμαι νέος, μόλις έκλεισα τα 20 από τη ζωή δεν ξέρω παρά μόνο την απελπισία, το θάνατο, το φόβο και μια αλυσίδα από ανόητες επιπολαιότητες, πάνω από μια άβυσσο πόνων και θλίψεων. Βλέπω τους λαούς να ορμούν σε άλλους λαούς, να σκοτώνουν και να σκοτώνονται, χωρίς ούτε κι εκείνοι να ξέρουν το γιατί. υπακούοντας σ' αυτούς που τους στέλνουν, χωρίς συναίσθηση του κινδύνου ή της ευθύνης τους. Βλέπω πως οι δυναμικότεροι εγκέφαλοι του κόσμου εφευρίσκουν όπλα για να γίνονται όλα αυτά μ' έναν τρόπο ακόμα πιο ραφιναρισμένο και να διαρκούν όσο γίνεται περισσότερο. Κι όλοι οι συνομήλικοί μου εδώ, στην αντικρινή παράταξη, σ' ολόκληρο τον κόσμο το βλέπουν όπως εγώ. Αυτή είναι η ζωή της γενιάς μου και η δική μας. Τι θα κάνουν άραγε οι πατεράδες μας αν μια μέρα σηκωθούμε και παρουσιαστούμε μπροστά τους για να τους ζητήσουμε λογαριασμό; Τι περιμένουν από μας όταν μια μέρα τελειώσει ο πόλεμος; Χρόνια ολόκληρα σκοτώναμε μόνο. Αυτό ήταν το πρώτο μας επάγγελμα στη ζωή. Για μας η επιστήμη της ζωής περιορίζεται στο θάνατο. Τι θα συμβεί ύστερα; Και τι θ' απογίνουμε εμείς;

Εριχ Μαρία Ρεμάρκ, Ουδέν νεώτερον από το δυτικό μέτωπο. Μετάφραση: Στέλλα Βουρδουμπά.

Το τίμημα του Α' Παγκοσμίου πολέμου σε ανθρώπινες ζωές:

Γαλλία: 1.400.000 νεκροί

Αγγλία: 740.000 »

Ιταλία: 460.000 »

Η.ΠΑ: 125.000 »

Βέλγιο: 44.000 »

Ρωσία: 5.000.000 »

Γερμανία: 2.000.000 »

Αυστροουγγαρία: 1.200.000 »

Πολεμικά χρέη: 750 δισεκατομμύρια γαλλικά φράγκα.

Δημόσια χρέη Αγγλίας - Γαλλίας το 1919:

Γαλλία: 219 δισεκατομμύρια γαλ. φράγκα Αγγλία: 1 δισ. 875 εκ. λίβρες στερλίνες

Ενωτικά τίμησε η Ευρώπη τους νεκρούς της στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

12/9/2008

Με ποικίλες εκδηλώσεις η Ευρώπη τίμησε χθες την 90ή επέτειο από την υπογραφή της εκεχειρίας με την οποία τερματίστηκε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ο οποίος στοίχισε τη ζωή 10 εκατομμυρίων ανθρώπων.

Οι φετινές εκδηλώσεις είχαν ενωτικό χαρακτήρα και έδωσαν την ευκαιρία να υπογραμμιστεί η κοινή βούληση για ένα ειρηνικό μέλλον όλων των λαών της Ευρώπης. “Ήρθε ο καιρός να τιμήσουμε όλους τους νεκρούς χωρίς καμία εξαίρεση. Κανένας πόνος, καμία πληγή δεν πρέπει να λησμονηθεί”, τόνισε ο Γάλλος πρόεδρος Νικολά Σαρκοζί, έχοντας δίπλα του αξιωματούχους από όλες τις χώρες που είχαν εμπλακεί στο “Μεγάλο Πόλεμο” του 1914-1918.

Στο Ντουαμόν της Γαλλίας, όπου εκατοντάδες Γάλλοι και Γερμανοί στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους, στο πλευρό του Νικολά Σαρκοζί βρίσκονταν ο διάδοχος του αγγλικού θρόνου, πρίγκιπας Κάρολος, ο πρόεδρος της Κομισιόν Ζοζέ Μανουέλ Ντουράο Μπαρόζι αλλά και ο πρόεδρος της γερμανικής βουλής Πέτερ Μιούλερ.

Όλοι οι ηγέτες και αξιωματούχοι υποκλίθηκαν τόσο στο γαλλικό όσο και στο γερμανικό τομέα του στρατιωτικού νεκροταφείου.

“Όλοι οι μάρτυρες αυτής της τραγωδίας έχουν εκλείψει, τα μίση έχουν σβήσει και το πνεύμα αντεκδίκησης έχει εξαφανιστεί”, τόνισε ο Γάλλος πρόεδρος, υπογραμμίζοντας ότι στα θύματα της τραγικής περιόδου πρέπει να συμπεριληφθούν και οι 600 Γάλλοι στρατιώτες που εκτελέστηκαν με αποφάσεις γαλλικών στρατοδικείων ως λιποτάκτες ή αντιρρησίες συνείδησης. Το θέμα αυτό ήταν επί χρόνια ένα από τα ταμπού της γαλλικής ιστορίας, με την αριστερά να θεωρεί τους 600 “ήρωες” και η δεξιά “προδότες”.

Συγκινητική ήταν η τελετή και στο Βερντέν της βορειοανατολικής Γαλλίας, όπου επί οκτώ μήνες συγκρούονταν οι γαλλικές και οι γερμανικές δυνάμεις στην πλέον μακρόχρονη μάχη του πολέμου, που αναδιαμόρφωσε την Ευρώπη.

Η φετινή επέτειος ήταν η πρώτη στην οποία απουσίαζαν οι βετεράνοι του πολέμου, καθώς ο τελευταίος Γάλλος πολεμιστής Λαζάρ Ποντισελί πέθανε τον περασμένο Μάρτιο σε βαθύ γήρας. Αντίθετα στις εκδηλώσεις που έγιναν στη Βρετανία πήραν μέρος και τρεις από τους τελευταίους τέσσερις επιζώντες βετεράνους, που σήμερα είναι στη ζωή.

Ακολούθως έγιναν δεκτοί από τον πρωθυπουργό Γκόρντον Μπράουν στο Νο10 της Ντάουνινγκ Στριτ, όπου είχε διοργανωθεί δεξίωση προς τιμήν τους.

Τελετή στη μνήμη των θυμάτων πραγματοποιήθηκε επίσης στην Αυστραλία, η οποία έχασε 60.000 άνδρες στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, και ο πρωθυπουργός Κέβιν Ραντ απηύθυνε από το μνημείο πολέμου της Καμπέρα έκκληση για παγκόσμια ειρήνη.

Soldat fusille pour l'exemple

Un article de Wikipedia, l'encyclopedie libre.

Dans le langage courant, un soldat fusille pour l'exemple designe un militaire execute apres decision d'une juridiction militaire intervenant non seulement dans un cadre legal pour un delit precis mais aussi dans un souci d'exemplarite visant a maintenir les troupes en parfait etat d'obeissance.

Cette procedure, largement utilisee durant la Premiere Guerre mondiale par les etat-majors de differents pays impliquees dans le conflit, ne saurait se confondre avec celle, plus terrible encore, de la decimation qui a existe a Rome et dans quelques armees modernes meme si, dans plusieurs affaires et par certains aspects (decharge de ses responsabilites sur la troupe de la part du commandement en situation de defaite, jugements expeditifs, condamnations acquises d'avance, tirage au sort de coupables, etc.), elle laisse apparaitre des points communs.

Premiere Guerre mondiale

France

Les jugements expeditifs et rapides des tribunaux militaires ont laisse de graves sequelles psychiques chez les individus comme dans les familles. Suivant la defaite de Charleroi et l'echec de la Bataille des frontieres, les memes causes produisant souvent les memes effets, deux decrets du 2 aout et du 6 septembre 1914 furent promulgues qui instituaient des Conseils de guerre speciaux, s'ajoutant aux Conseils ordinaires qui continuaient de se tenir. Avec une procedure simplifiee et expeditive, s'inspirant des Cours martiales de 1870, ces conseils s'exercerent jusqu'a leur suppression en 1917.

Pendant la Premiere Guerre mondiale, en France 2 400 « poilus » auront ete condamnes a mort et 600 fusilles pour l'exemple[2], les autres voyant leur peine commuee en travaux forces. Ces condamnations ont ete prononcees pour refus d'obeissance, mutilations volontaires, desertion, abandon de poste devant l'ennemi, delit de lachete ou mutinerie (en 1917).

Les executions sommaires

Cette estimation de 600 fusilles pour l'exemple ne prend pas en compte les executions sommaires. Celles-ci sont relatees dans les carnets de guerre des soldats. Ainsi les Memoires d'un troupiers d'Honore Coudray du 11e bataillon de chasseurs alpins explicite les executions sommaires auxquelles il a assiste

-----
Wikipedia: http://fr.wikipedia.org/wiki/Soldat_fusill%C3%A9_pour_l%27exemple